

ОНИЩЕНКО

Майя Анатоліївна
masya.onishchenko@mail.ru

УДК 658.14.17.012.8

СЕЙСЕБАЄВА

Наталія Григорівна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВОЮ СКЛАДОВОЮ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ
МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ БАНКРУТСТВА
ПІДПРИЄМСТВАTHEORETICAL BASES OF
MANAGEMENT OF A FINANCIAL
ECONOMIC SAFETY FOR RISK
MINIMIZATION OF BANKRUPTCY OF
THE ENTITY

студент, Запорізький національний університет

к.е.н., Запорізький національний університет

Стаття присвячена визначенню змісту та суті управління фінансовою складовою економічної безпеки. В статті обґрунтовано необхідний перелік дій підприємств у процесі мінімізації ризиків банкрутства.

Статья посвящена определению содержания и сути управления финансовой составляющей экономической безопасности. В статье обоснована необходимый перечень действий предприятий в процессе минимизации рисков банкротства.

The article is devoted to determination of content and an essence of management of a financial component of an economic safety. In article the necessary list of actions of the entities in the course of bankruptcy risk minimization is proved.

Ключові слова: економічна безпека, управління фінансовою безпекою, мінімізація банкрутства

Ключевые слова: экономическая безопасность, управление финансовой безопасностью, минимизация банкротства

Keywords: economic safety, management of financial safety, bankruptcy minimization

ВСТУП

Перед Україною постало питання не тільки забезпечення безпеки економічної діяльності, а й безпеки країни в цілому, а зміни, які відбуваються у міжнародній сфері вимагають створювати нові підходи щодо управління політичними, економічними і військовими відносинами між країнами. В сучасній ситуації забезпечення економічної безпеки країни в цілому залежить від забезпечення фінансової її складової, адже неможливо забезпечити стійкий розвиток держави, регіонів, суб'єктів господарювання без належного фінансового обороту.

Протягом останніх років досить багато підприємств стали банкрутами, не витримавши кризових ситуацій України та світу. В значній мірі це було викликано неспроможністю фінансового управління оперативно протистояти викликам економіки. Багато підприємств стали банкрутами через бездіяльність у сфері управління ризиковими фінансовими ситуаціями та кризовими явищами.

Дослідженням фінансової складової економічної безпеки займався ряд авторів, зокрема:

Смоквіна Г.А. розглядає фінансову безпеку як одну з найважливіших складових економічної безпеки України, яка, в свою чергу, є основою національної безпеки держави [7].

Шушкова Ю.З. прийшла до висновку, що першочерговими напрямками удосконалення вітчизняної системи регулювання розвитку підприємництва (у контексті зміцнення його фінансової безпеки) є: покращення вітчизняної податкової системи

передусім щодо загального зниження рівня податкового навантаження, а також вирівнювання останнього для всіх суб'єктів підприємництва; сприяння розвитку інноваційно-інвестиційного типу виробництва; стимулювання подальшого розвитку інформаційного складника фінансово-кредитної системи в Україні та її регіонах [8].

Могиліна Л.А. визначає, що економічна нестабільність у державі є фактором негативного впливу на рівень фінансової безпеки її промислових підприємств. У зв'язку з цим вона розробила дискримінантну модель оцінки рівня економічної нестабільності в Україні. Пропонована модель включає такі складові: циклічні коливання (показник – темп приросту ВВП), високий темп інфляції та рівень безробіття, валютну нестабільність [5].

МЕТА РОБОТИ – дослідження процесу управління фінансовою складовою економічної безпеки підприємства, як головного важеля недопущення банкрутства у процесі операційного та стратегічного управління.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові надбання, матеріали періодичних видань, дані статистики.

При проведенні дослідження використано статистично-аналітичні методи, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансова безпека характеризує собою стан

діяльності підприємства, при якому забезпечується максимально ефективно використання всіх видів ресурсів підприємства, що дає змогу мінімізувати ризики, які пов'язані з діяльністю підприємства, зокрема і ризики банкрутства.

Основна мета фінансової безпеки полягає в гарантуванні стабільного та максимально ефективного функціонування держави, підприємства, та можливості досягати високих результатів у майбутньому.

Фінансова безпека підприємства залежить від того, наскільки ефективно використовується капітал, і наскільки якісним є фінансовий менеджмент і корпоративне управління.

Оцінювання фінансової безпеки підприємства слугує визначенню якісних та кількісних оцінок захищеності фінансового потенціалу підприємства на основі комплексного апарату, що ґрунтується на поглибленому функціональному аналізі структурних елементів, які впливають на рівень фінансової безпеки всіх ланок підприємства. Фінансова безпека оцінюється з використанням низки індикаторів, показників, критеріїв, принципів, їх відхилень від нормативних значень.

Оцінювання є обов'язковим у забезпеченні фінансової безпеки підприємства. Але якщо перед оцінюванням фінансової безпеки не виконано структурно-функціональний аналіз її забезпечення, то результативність використання діагностичного апарату значно зменшується, оскільки неможливо повною мірою врахувати характер послідовного перебігу певних економічних подій, які відповідають за зв'язок між структурними елементами підприємства, що безпосередньо впливають на його діяльність. Причому, здебільшого вони не завжди функціонально залежні між собою.

В сучасному світі важливим елементом у забезпеченні функціонування підприємства стали: швидкість оновлення технологій інформаційної бази, швидкість адаптації до змін ринку [2].

Розрізняють прямі і непрямі фінансові збитки.

Прямий фінансовий збиток пов'язаний з фінансовими втратами певного розміру або недоотриманням прибутку. Цей вид збитку, як правило, намагаються представити з максимально можливою точністю у грошовому виразі.

Фінансовий збиток (непрямий) підприємства містить такі складові:

- нераціональна зміна обсягу і структури випуску продукції;
- зниження загальних показників ефективної діяльності підприємства;
- негативні зміни в асортименті продукції;
- витрати на створення додаткових запасів;
- створення додаткових резервів (виробничих потужностей, матеріалів тощо);
- втрати позиції на ринку;
- погіршення або втрата зв'язків із контрагентами;
- порушення нормального режиму діяльності підприємства;
- економічний збиток, викликаний вимушеною перебудовою діяльності систем управління (додаткові витрати на використання запасних варіантів дій, дублювання конфіденційної інформації, передача частини повноважень щодо управління підприємством, продаж частини акцій тощо).

Перейдемо до обробки статистичних даних для аналізу рівня фінансової безпеки підприємств.

Доцільно буде розглянути фінансові результати діяльності, на прикладі великих та середніх підприємств України за 2013-2015 рр. (табл. 1 – рис.1), адже в контексті дослідження доцільно буде розглянути прибутковість та збитковість підприємств як основний індикатор можливого рівня банкрутства підприємств.

Аналіз статистичної інформації показав, що протягом періоду 2013-2015 рр. великі та середні підприємства України є в більшій мірі є прибутковими, аніж збитковими. Отримані дані свідчать про високий рівень забезпечення фінансової безпеки великих та середніх підприємств України.

Таблиця 1

Фінансові результати великих та середніх підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2013-2015 рр.

[розроблено автором на основі[3]]

	2013 р. у % до загальної кількості підприємств		2014 р. у % до загальної кількості підприємств		2015 р. у % до загальної кількості підприємств	
	Прибуткові	Збиткові	Прибуткові	Збиткові	Прибуткові	Збиткові
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Сільське, лісове та рибне господарство	79,9	20,1	84,2	15,8	88,5	11,5
Промисловість	63,3	36,7	63,3	36,7	72,9	27,1
Будівництво	62,3	37,7	62,7	37,3	71,1	28,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних зас. і мотоциклів	67,2	32,8	66,7	33,3	76,1	23,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	63,1	36,9	62,7	37,3	70,9	29,1

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
Тимчасове розміщення й організація харчування	59,5	40,5	59,5	40,5	71,9	28,1
Інформація та телекомунікації	63,4	36,6	64,8	35,2	71,0	29,0
Фінансова та страхова діяльність	60,6	39,4	61,7	38,3	63,3	36,7
Операції з нерухомим майном	57,5	42,5	56,1	43,9	60,6	39,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	63,4	36,6	63,3	36,7	69,6	30,4
Діяльність у сфері адмін. та доп. обслуговування	64,3	35,7	62,7	37,3	69,3	30,7
Освіта	69,9	30,1	67,0	33,0	71,5	28,5
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	57,3	42,7	55,6	44,4	62,6	37,4
Надання інших видів послуг	68,1	31,9	65,5	34,5	72,5	27,5
Усього	65,9	34,1	66,3	33,7	73,7	26,3

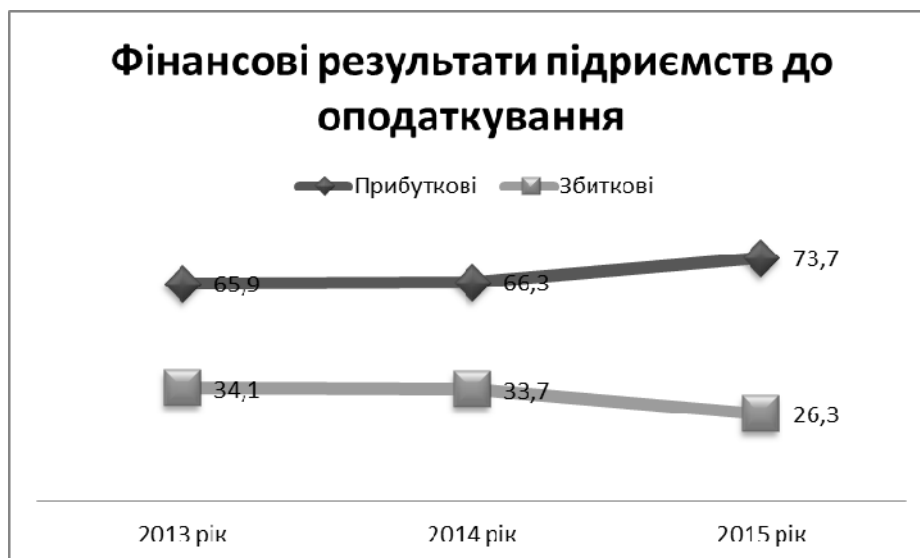

Рис. 1. Фінансові результати великих та середніх підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2013-2015 рр. [розроблено автором на основі[3]]

Етапи процесу управління ризиками в цілому та зокрема ризиками банкрутства:

- 1) Визначення видів ризиків, з якими може зіткнутися підприємство;
- 2) Аналіз і кількісна оцінка ступеня ризику;
- 3) Вибір методів управління ризиками;
- 4) Застосування методів на практиці і оцінка результатів проведених заходів.

Головне завдання при виборі методу управління ризиком на 3-му етапі - зменшення ступеня ймовірного ризику до максимально низького рівня. Основні методи: уникнути можливих ризиків, лімітування концентрації ризику, передача ризику, хеджування, диверсифікація, страхування і самострахування, підвищення рівня інформаційного забезпечення.

ВИСНОВКИ

Відзначимо, що однією із найважливіших складових економічної безпеки є її фінансова безпека.

Без забезпечення фінансової безпеки практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед державою та підприємством.

Фінансова безпека підприємства являє собою кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки стійкого розвитку в поточному та перспективному періоді [1].

Нехтування станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків: занепаду галузей, банкрутства підприємств і, зрештою, підриву системи життєзабезпечення держави з наступною втратою її суверенітету [4].

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2004. – С. 13–72, 100–102.
2. Живко З.Б. Фінансова безпека країни та суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / З.Б. Живко, М.М. Павлів, М.В. Тишко // Ефективна економіка. – 2014. – Вип. 12. – Режим доступу: <http://efp.in.ua/archiv-nomeriv-efp/archive-nomeriv-2016/efp%203e%202016.pdf>.
3. Інтернет-ресурс Державної служби статистики України [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Кравчук Н.Я. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник / Н.Я. Кравчук, О.Я. Колісник, О.Ю. Мелих. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
5. Могиліна, Л.А. Доцільність і особливості застосування теорії ігор при управлінні фінансовою безпекою підприємства в умовах економічної нестабільності [Текст] / Л.А. Могиліна // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. – С. 254–261.
6. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
7. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Г.А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 30–36. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>
8. Шушкова Ю.В. Напрями удосконалення державної політики забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в Україні / Ю.В. Шушкова // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2014. – Вип. 38. – С. 268–276.